

ויקרא פרק כו

(מב) וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר :
(מג) והארץ תעזב מהם ותרחץ את שבתותיה בהשמה מהם והם ירצו את עונם יעו וביעו במשפטי מאסו
ואת חקתי געלה נפשם :

תרגום אונקלוס

(מב) ודכירנא ית קימי דעם יעקוב
ואף ית קימי דעם יצחק ואף ית קימי
דעם אברהם אנא דכיר וארעא אנא
דכיר : (מג) וארעא תתרטיש מנהון
ותרעי ית שמטהא בדצדיאת מנהון
ואנון ירעון ית חוביהון לוטין חלף
ברכן איתי עליהון דבדיני קצו וית
קימי רחיקת נפשהון :

תרגום יונתן

(מב) ואדפּר ברחמין ית קיימא דקיימית עם יעקב בבית אל
ואוף ית קיימא דקיימית עם יצחק בטוּר מורגה ואוף ית
קיימא דקיימית עם אברהם ביני פיסוגיא אדפּור וארעא
דישראל אדפּור ברחמין : (מג) וארעא תתרטיש ותשתביק
מנהון ותרעי ית שובי שמיטהא כל יומין דהיא צדיא מנכון
והינון ירעון ית חוביהון לנוטין חלף בירכן ימטון עליהון
מיכלא כל קביל מיכלא הוא מטויל דהינון בסידרי דיני קצו וית
קיימי אוריית רחיקת נפשיהון :

רש"י

(מב) וזכרתי את בריתי יעקוב - בחמשה מקומות נכתב מלא, ואלהו חסר בחמשה מקומות, יעקב נטל
אות משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו : וזכרתי את בריתי יעקוב - למה נמנו אבות
אחורנית, לומר כדאי הוא יעקב הקטן לכך, ואם אינו כדאי הרי יצחק עמו, ואם אינו כדאי, הרי
אברהם עמו, שהוא כדאי. ולמה לא נאמרה זכירה ביצחק, אלא אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח
על המזבח : (מג) יעו וביעו - גמול ובגמול אשר במשפטי מאסו :

סר אליהו חסר

מלכים ב פרק א

(ג) ומלאך יקנך דבר אל [1] אליה התשבי
קום עלה לקראת מלאכי מלך שמרון
ודבר אליהם המבלי אין אלהים בישראל
אתם הלכים לדרש בבעל זבוב אלהי
עקרון : (ד) ולכן כה אמר יקנך המטה
אשר עלית שם לא תרד ממנה כי מות
תמות וילך [2] אליה : ...
(ח) ויאמרו אליו איש בעל שער ואזור עור
אזור במתניו ויאמר [3] אליה התשבי
הוא : ...
(יב) ויען [4] אליה וידבר אליהם אם איש
האלהים אני תרד אש מן השמים ותאכל
אתך ואת חמשיך ותרד אש אלהים מן
השמים ותאכל אתו ואת חמשיו :

מלאכי פרק ג פסוק כג

הנה אנכי שלח לכם את [5] אליה הנביא
לפני בוא יום יקנך הגדול והנורא :

יעקוב מלא

ויקרא פרק כו פסוק מב

וזכרתי את בריתי [1] יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף
את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר :

ירמיהו פרק ל פסוק יח

כה אמר יקנך הנני שב שבות אהלי [2] יעקוב ומשכנתיו
ארחם ונבנתה עיר על תלה וארמון על משפטו ישב :

ירמיהו פרק לג פסוק כו

גם זרע [3] יעקוב ודוד עבדי אמאס מקחת מזרעו משלים
אל זרע אברהם ישחק ויעקב כי <אשוב> אשיב את
שבותם ורחמתיים :

ירמיהו פרק מו פסוק כז

ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני
מושעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבטים ושב [4] יעקוב
ושקט ושאנו ואין מחריד :

ירמיהו פרק נא פסוק יט

לא כאלה חלק [5] יעקוב כי יוצר הכל הוא ושבת נחלתו
יקנך צבאות שמו :

מדרש חסרות ויתרות פרשת תולדות

[לד] דבר אחר כל יעקב חסר בר מן ה' וכל אליהו כתיב בוא"ו בר מן ה'. למה? ללמדך שאליהו בא וגואל זרע יעקב שנאמר (מלאכי ג כג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא :

משנה מסכת עדויות פרק ח משנה ז

אמר רבי יהושע מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב אלא לרחק המקורבין בזרוע ולקרב המרוחקין בזרוע משפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן ורחקה בן ציון בזרוע ועוד אחרת היתה שם וקרבה בן ציון בזרוע כגון אלו אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב רבי יהודה אומר לקרב אבל לא לרחק רבי שמעון אומר להשוות המחלוקת וחכמים אומרים לא לרחק ולא לקרב אלא לעשות שלום בעולם שנאמר (מלאכי ג) הנני שולח לכם את אליה הנביא וגומר והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם :

פירוש המשנה להרמב"ם

לא נשמע ממשה לשון זה, אלא נשמע ממנו הענין, לפי שמשה הודיע ביאת המשיח, מפורש בתורה אם יהיה נדחך בקצה השמים, ושב ה' אלהיך. ומל ה' אלהיך, וזולת אלה. וכן הודיעם בשם ה' במה שיקדם לפניו וגורמיו, ושיבא לפניו איש יכשיר לפניו את העולם והוא אליהו, והודיעם שאותו האיש לא יוסיף ולא יגרע בתורה אלא יסלק את מעשה העוול בלבד, ואין בזה מחלוקת ולא הכחשה. אבל היתה המחלוקת במהות העוול שיסלק מה הוא, אמר רבן יוחנן בן זכאי כי העוול שיסלק הוא הרחקת אדם פסול ביחוסו שנעשה כשר בזרוע, וקירוב אדם כשר שהורחק מקהל כהונה או קהל ישראל בזרוע, והביא משל בשתי משפחות שהיו האחת כשרה והשניה פסולה,

ונתגבר בן ציון על שתייהן יחד והחזיר את הפסולה כשרה והכשרה פסולה. והתבונן על התרחקות החכמים מלשון הרע כי אף על פי שהם יודעין את שתי המשפחות הזכירו את זו שנעשה לה העוול בשמה, ואותה שהיתה פסולה באמת ועשאה בן ציון כשרה לא פרסמוה אלא אמרו ועוד אחרת היתה שם וקירבה בן ציון בזרוע. ור' יהודה אומר כי אין עוול אלא בהרחקת הכשר בלבד. וחכמים אומרים אין עוול ביחוסין כל הנקרא בשמי וכו', הכל מתיחסין אל האמת, והתורה היא אב לכל, אבל העוול הוא השנאה שיש בין בני אדם, לפי שהיא שנאת חנם והוא עושה לו עוול בשנאתו אותו, והוא אמרם לעשות שלום בעולם.

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.